

Hrvatsko jezikoslovno nazivlje

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Zagreb, 2020.

Nakladnik: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Za nakladnika: Željko Jozić

Biblioteka: Nazivlje i nazivoslovlje

Autori: Branimir Belaj, Matea Birtić, Goranka Blagus Bartolec, Tomislava Bošnjak Botica, Ivana Brač, Ankica Čilaš Šimpraga, Marijana Horvat, Lana Hudeček, Barbara Kovačević, Daria Lazić, Kristian Lewis, Mario Marković, Maja Matijević, Milvia Gulešić Machata, Ivana Matas Ivanković, Josip Mihaljević, Milan Mihaljević, Milica Mihaljević, Bruno Nahod, Ana Ostroški Anić, Snježana Rodek, Kristina Štrkalj Despot, Domagoj Vidović

Urednici: Milica Mihaljević, Lana Hudeček, Željko Jozić

Tehnička obrada: Danijel Blazsetin

Lektura: Ana Mihaljević

Recenzenti: prof. dr. Maja Bratanić

akademik Pavao Rudan

Predložak na naslovnici: oblak naziva iz *Jezikoslovnoga korpusa* (izradio Josip Mihaljević)

Ovu knjigu posvećujemo prerano preminuloj dragoj kolegici i prijateljici Ankici Čilaš Šimpraga, koja je do zadnjega trenutka svojega života predano radila na našem projektu.

Monografija je izrađena u okviru projekta *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena*, koji u cijelosti financira Hrvatska zaklada za znanost.

ISBN: 978-953-7967-98-7

Maja Matijević

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
mmatijevic@ihjj.hr

Milvia Gulešić Machata

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ulica Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
mgulesic@ffzg.hr

Sanda Lucija Udier

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ulica Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
sludier@ffzg.hr

NAZIVLJE U PODRUČJU OVLADAVANJA HRVATSKIM KAO INIM JEZIKOM

1. Uvod

Ovladavanje hrvatskim kao inim jezikom (OHJJ) interdisciplinarno je područje na razmeđu psiholingvistike i glotodidaktike, koje su i same po sebi interdisciplinarne jezikoslovne discipline. Psiholingvistička sastavnica ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom odnosi se na perspektivu učenika jer uključuje i procesiranje jezika, dok se glotodidaktička odnosi na perspektivu poučavatelja, odnosno na samo poučavanje. Zbog tih je razloga naziv *ovladavanje hrvatskim kao inim jezikom* prikladan za nazivlje koje je tema ovoga rada. U okviru projekta *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena* obrađeno je 110 naziva iz područja ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom. Broj je naziva u tome području, dakako, mnogo veći, no u obradi su u obzir uzeti u prvome redu najčešće upotrebljavani nazivi.

U hrvatskoj se jezikoslovnoj literaturi mnogo pisalo o nazivlju, ponajprije o računalnome (a najviše zbog njegova utjecaja na opći jezik), u kojemu se zbog brza razvoja područja neprestano pojavljuju novi pojmovi. O nazivlju u području ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom nije se pisalo toliko jer je to područje uže i nema znatan utjecaj na opći jezik. No unatoč tomu, kao i unatoč činjenici da je riječ o području koje se intenzivnije razvija tek dva desetljeća, nazivlje je u području ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom razvijeno i prilično usustavljeno. Ovo se poglavlje bavi temeljnom problematikom toga nazivlja.

U prvome dijelu ovoga poglavlja prikazan je razvoj područja ovladavanja inim jezikom u hrvatskoj znanosti, pri čemu se opisuje razvoj glotodidaktike, psiholingvistike te ovladavanja inim jezikom. U drugome dijelu rada opisana je obrada nazivlja: definiranje područja, vrsta jezika koji se u području spominju, tipova govornika i učenika, referentne razine te jezične

kompetencije, a govori se i o izvorima građe za ekscerpiranje nazivlja u području ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom. Na kraju se daju zaključne napomene o nazivlju u području ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom.

2. Ovladavanje (hrvatskim kao) inim jezikom u Hrvatskoj

2.1. Razvoj područja

Glotodidaktika se, kao šire područje u koje se uklapa ovladavanje hrvatskim kao inim jezikom, od samoga početka razvijala u sklopu primijenjene lingvistike. Primijenjeno se jezikoslovlje počelo razvijati sredinom dvadesetoga stoljeća kao interdisciplinarno područje koja proučava uporabu jezika i, iako se jezik upotrebljava za mnogošto, primijenjeno se jezikoslovlje dugo poistovjećivalo s istraživanjem učenja i poučavanja drugoga ili stranoga jezika, a u anglosaksonskoj je literaturi to i dalje prva asocijacija na primijenjenu lingvistiku (Mihaljević Djigunović 2013: 472). Glotodidaktika se u Hrvatskoj počela razvijati gotovo usporedno sa svjetskim tokovima, a kao ključni događaji mogu se navesti početak objavljivanja časopisa *Strani jezici* 1971. godine, prva eksperimentalna glotodidaktička studija Mirjane Vilke iz 1975. godine¹⁹⁵, osnivanje Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku 1976. godine (unutar kojega je postojala Sekcija za glotodidaktiku) te osnivanje magistarskoga znanstvenog studija metodike nastave stranih jezika na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1977. godine, koji je 2006. godine postao poslijediplomski doktorski studij glotodidaktike (Mihaljević Djigunović 2013: 472–473). Psiholingvistika je znanost koja se bavi istraživanjem procesa usvajanja, razumijevanja i obrade te uporabe prvoga i inoga jezika. U Hrvatskoj se počela razvijati u sedamdesetim godinama prošloga stoljeća, kad je Ivo Škarić prvi započeo sa zvučnim snimanjem dječje jezične proizvodnje, što je poslije postalo standardnim istraživačkim postupkom. Hrvatska se psiholingvistika u prvo vrijeme oslanjala na istraživanja provedena na drugim slavenskim jezicima (ruskome, poljskome) ili na istraživanja s engleskoga govornog područja. Danas se u istraživanjima provode sofisticirane metode kojima se dolazi do podataka o jezičnome razvoju i jezičnoj obradi djece urednoga jezičnog razvoja i djece s jezičnim teškoćama, jednojezične i višejezične djece. Praćenjem dvojezičnoga ili trojezičnoga razvoja opisuju se zajednički obrasci jezične obrade (Kuvač Kraljević 2017: 25).

¹⁹⁵ Mirjana Vilke anglistica je i utemeljiteljica studija metodike nastave stranih jezika na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a u spomenutoj studiji ističe nužnost toga da se nastava stranih jezika temelji na znanstveno-istraživačkim spoznajama (Mihaljević Djigunović 2013: 473).

Ipak, bez obzira na djelomično preklapanje s glotodidaktikom i psiholingvistikom, ovladavanje inim jezikom samostalna je znanstvenoistraživačka disciplina koja se jasno razlikuje i od glotodidaktike i od psiholingvistike. Ona se na engleskome govornom području počela razvijati prije pedesetak godina (usp. Medved Krajnović 2009: 95), a specifično je to što uključuje i proces poučavanja (što proučava glotodidaktika), ali i proces učenja i usvajanja (čime se bavi psiholingvistika). U Hrvatskoj su se područjem ovladavanja inim jezikom (OVIJ-em, u engl. *second language acquisition, SLA*) na počecima razvoja bavili anglisti još ranih 80-ih godina 20. stoljeća, a disciplina se ubrzo počela razvijati i izvan anglističkih krugova (Medved Krajnović 2009: 95). Ovladavanje hrvatskim kao inim jezikom u kroatističkim krugovima polako se izdvojilo u zasebnu znanstvenu disciplinu, a autori se slažu da ona uključuje spontane procese usvajanja drugoga jezika te svjesno učenje stranoga jezika (usp. npr. Jelaska 2005: 88–94, Jelaska 2007., Macan i Kolaković 2008., Medved Krajnović 2010., Jelaska 2012: 24, Cvikić 2012.). Uvelike se razlikuje od ovladavanja hrvatskim kao materinskim jezikom, a i unutar ovladavanja hrvatskim kao inim postoje znatne razlike ovisno o tome je li riječ o stranome, nasljednome ili drugome jeziku (Jelaska 2012: 33). O tome da se u filološkim strukama posebno školuju stručnjaci za različite ine jezike svjedoči i činjenica da u sklopu Hrvatskoga filološkog društva postoji Odjel za strane jezike i Odjel za hrvatski kao ini jezik te da na različitim filološkim odsjecima hrvatskih filozofskih fakulteta postoje katedre za pojedini jezik kao ini i ovladavanje njime. Područje ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom etabliralo se i unutar same kroatistike, pa se brojni znanstvenici bave znanstvenim istraživanjem i proučavanjem različitih aspekata hrvatskoga kao inoga jezika – od gramatike (npr. Novak 2002., Cvikić i Jelaska 2003., Cvikić i Jelaska 2007., Udier, Gulešić Machata i Čilaš Mikulić 2006., Čilaš Mikulić i Udier 2011., Čilaš Mikulić 2012., Gulešić Machata 2012., Udier i Matovac 2017., Gulešić Machata i Udier 2019a, Korajac 2020.), leksika, stilova i registara (npr. Cvikić i Bošnjak 2004., Bergovec 2007a, Udier 2009., Udier i Gulešić Machata 2011a, 2011b; Ordulj 2018.), fonetike i fonologije (Banković-Mandić 2012., Lovrečić 2018.), pravopisa (Grgić i Udier 2012., Udier 2015.) i kulture, koja je neizostavan dio ovladavanja inim jezikom (Benjak i Požgaj Hadži 2005., Novak Milić 2005., Novak Milić 2006., Novak Milić i Gulešić Machata 2006., Pasini 2009.–2010., Gulešić Machata i Udier 2019b, Udier i Gulešić Machata 2019.). Postoje i brojni radovi posvećeni pristupima i načinima poučavanja hrvatskoga kao inoga jezika općenito, ali i s obzirom na samoga učenika (npr. u Češi, Cvikić i Milović (ur.) 2012., Ban i Matovac 2012., Udier 2016., Đurđević i Podboj 2016.). Ukupan broj radova koji tematiziraju hrvatski kao ini jezik, naravno, višestruko nadmašuje broj radova koji su nabrojani ovdje. Stručnjaci organiziraju i posebne skupove i okrugle stolove posvećene

hrvatskomu kao inomu jeziku te je dosad održano sedam skupova *Hrvatski kao drugi i strani jezik – HIDIS* (na kojemu se tematizira poučavanje i proučavanje hrvatskoga kao inoga jezika), 12 stručnih i znanstvenih savjetovanja za lektore hrvatskoga kao inoga jezika (SIH) te tri Croaticumova okrugla stola (COS-a), na kojima su se obrađivale različite jezikoslovne teme relevantne za ovladavanje hrvatskim kao inim jezikom.

2.2. Radovi o nazivlju iz područja ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom

Nazivlje u području ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom važan je dio monografije *Hrvatski kao drugi i strani jezik* Zrinke Jelaske i suradnika iz 2005. godine koja je prva, temeljna i nezaobilazna literatura u ovome području. Kao prva knjiga koja tematizira isključivo hrvatski kao drugi i strani jezik uvodi mnoge nazive koji su se u tome području do danas ustalili (npr. jasno se definiraju materinski, drugi i strani jezik te razlike među njima, isto tako učenje i usvajanje jezika i sl.) i tako je ključan doprinos razvoju nazivlja u svojem području. Svijest o tome da je usustavljivanje nazivlja jedan od temeljnih zadataka svake struke (usp. Mihaljević 2009: 110) svakako je prisutna i kod urednika časopisa *Lahor: časopisa za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*. *Lahor* je časopis Hrvatskoga filološkog društva koji je izlazio od 2006. do 2014. godine te je objavljeno 16 brojeva. Glavna je urednica svih brojeva Zrinka Jelaska. U trećemu broju časopisa (prvi broj 2007. godine) uvedena je rubrika *Pojmovi i nazivlje*, a upravo u prvome članku u toj rubrici uvodi se naziv *ini jezik* (Jelaska 2007.), koji se definira kao svaki jezik koji pojedincu nije prvi ili materinski. Taj se naziv prihvaća u daljnjemu razvoju nazivlja iz toga područja. Nazivlje se nakon toga članka opisuje i u drugim brojevima časopisa *Lahor* (2/2, 3/1, 4/1, 6/2). Uvedeno se nazivlje postupno ustalilo u struci (npr. anglistica Marta Medved Krajnović 2010. godine objavljuje knjigu *Od jednojezičnosti do višejezičnosti: Uvod u istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom*, germanistica Ninočka Truck-Biljan 2016. objavljuje *Mali rječnik i pojmovnik iz područja Ovladavanja inim jezikom*), a obje se referiraju na nazivlje koje je uvela Zrinka Jelaska i suradnici. U ovome poglavlju opisana je obrada izdvojenih naziva iz područja *ovladavanje hrvatskim kao inim jezikom* (od ukupno 110 obrađenih).

3. Obrada nazivlja

Građa za ekscerpiranje naziva koji su obrađeni bila je u prvome redu spomenuta monografija *Hrvatski kao drugi i strani jezik* Zrinke Jelaske i suradnika (2005.), zatim hrvatsko izdanje

Zajedničkoga europskog referentnog okvira za jezike (2005.), knjiga *Od jednojezičnosti do višjezičnosti: Uvod u istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom* Marte Medved Krajnović (2010.), opisi referentnih razina *Hrvatski A2* (2017.), *Hrvatski B1* (2013.) i *Hrvatski B2* (2015.) te članci različitih autora koji tematiziraju problematiku hrvatskoga kao inoga jezika.

U obradi i usustavljanju nazivlja prvo su obrađeni nazivi *glotodidaktika* i *psiholingvistika* te naziv koji se odnosi na samo područje, tj. *ovladavanje inim jezikom* (engl. *second language acquisition, SLA*). U definiciju je uključeno određenje da se ovladavanje jezikom zajednički odnosi na neformalno usvajanje i formalno učenje svakoga jezika koji nije prvi usvojeni jezik (usp. Medved Krajnović 2010: 5). Na taj se jezik – koji nije prvi usvojeni jezik – u hrvatskome odnosi naziv *ini jezik* uveden 2007. godine u spomenutoj rubrici *Pojmovi i nazivlje* časopisa *Lahor* (Jelaska 2007.), koji se nakon toga počeo i šire upotrebljavati. Taj je naziv uveden jer stručnjaci koji se bave tim područjem, posebno psiholingvisti koji se ne bave motivacijom ili utjecajem poučavanja, pod nadređenim pojmom *drugi jezik* podrazumijevaju i *drugi* i *strani* i *nasljedni* (Jelaska 2007: 89), što onemogućuje jednoznačnu komunikaciju među stručnjacima. U hrvatskome se engleski naziv *second language* prevodi na mnogo načina, što se posebno vidi u višerječnome nazivu *second language acquisition (SLA)*, koji ima hrvatske istovrijednice *ovladavanje inim jezikom*, *ovladavanje drugim jezikom*, *ovladavanje drugim i stranim jezikom*, *usvajanje drugoga jezika*, *usvajanje drugoga i stranoga jezika*, *usvajanje drugoga/stranoga jezika*, *usvajanje nematerinskoga jezika*, *usvajanje inoga jezika*, *učenje drugoga jezika*, *učenje drugoga i stranoga jezika*, *učenje drugoga/stranoga jezika* (Jelaska 2007: 90). Budući da se ovladavanje odnosi i na učenje i na usvajanje te da je *ini jezik* nadređen svim jezicima koji nisu prvi usvojeni (*ini* je hiperonim kohiponima *strani*, *drugi* i *nasljedni jezik*, usp. Jelaska 2016: 91), odabran je naziv *ovladavanje inim jezikom* kao naziv koji obuhvaća svaku vrstu odnosa s jezikom koji bilo na koji način nije jezik koji je govornik usvojio prvi. Prikaz područja ovladavanje inim jezikom nalazi se u 1. tablici.

1. tablica: Prikaz područja *ovladavanje inim jezikom*

ovladavanje		ini jezik			
učenje (stranoga jezika)	usvajanje (drugoga jezika)	strani jezik	drugi jezik	nasljedni jezik	

Kohiponimi hiperonimu *ovladavanje* nazivi su *učenje* i *usvajanje*, a razumijevanje tih pojmova sužava i značenje jezika kojim se ovladava. Tako se *učenje* odnosi na svjesno, organizirano i strukturirano stjecanje jezične kompetencije i odnosi se samo na strani jezik (usp. Medved

Krajnović 2010: 3). Strani jezik, primjerice, uči izvorni govornik hrvatskoga jezika koji u Hrvatskoj ide u školu stranih jezika i uči njemački, ruski, francuski itd. Usvajanje se odnosi na drugi jezik koji je, zbog činjenice da se engleska riječ *second* odnosi na više pojmova koji u hrvatskome imaju zasebne nazive, u hrvatskome složeniji. Drugi se prototipno odnosi na jezik koji nije govornikov prvi usvojeni jezik, a koji spontano usvaja u sredini u kojoj je on službeni ili prvi jezik većini stanovništva (usp. Medved Krajnović 2009: 97–98, Jelaska 2007: 88). Prema tome, npr. hrvatskim kao drugim jezikom ovladava neizvorni govornik hrvatskoga koji zbog posla, obitelji ili sličnoga živi u Hrvatskoj i hrvatski usvaja slušanjem razgovora izvornih govornika, komuniciranjem u trgovini, pošti, banci i sl. Usto se naziv *drugi jezik* može odnositi i na jezik koji je pojedinac usvojio nakon prvoga (pa se može reći da je usvojio prvi jezik, drugi jezik, treći jezik...) te bilo na koji jezik koji pojedincu nije materinski (u tome je značenju sinoniman nazivu *ini jezik*). Budući da je uvriježeno to da se *drugi jezik* odnosi na jezik koji se usvaja i kojim je pojedinac okružen, naziv je u *Jeni* tako i definiran (vidi 1. sliku).

drugi jezik

status naziva: naziv

definicija: jezik koji pojedinac spontano usvaja u sredini u kojoj je on većini stanovništva službeni jezik ili prvi jezik

vrela definicije: Medved Krajnović (2010.)

stranica: 97

projekt: jezikoslovlje

istovrijednica - engleski: second language

istovrijednica - njemački: Zweitsprache

istovrijednica - francuski: langue seconde

istovrijednica - ruski: второй язык

istovrijednica - švedski: andraspråk

jezična odrednica: višerječni naziv

1. slika: Obrada naziva *drugi jezik* u *Jeni*

Nadređeni se naziv *ini jezik* može odnositi i na *nasljedni jezik*, odnosno na jezik „koji je tko usvajao u svojem domu ili jezičnoj zajednici kao materinski ili jedan od materinskih, ali mu je izloženost nadmoćnijemu jeziku okoline promijenila jezični razvoj, bilo tako da je nazadovao ili okamenio svoje jezično znanje, bilo tako da u potpunosti nije usvojio sva jezična obilježja svojega jezika” (Jelaska 2016: 93).

Od ostalih vrsta jezika definirani su *ciljni jezik*, *glavni jezik*, *govor usmjeren djetetu* (u literaturi i *maminski jezik*), *jači jezik*, *manjinski jezik*, *nadređeni jezik*, *nasljedni jezik*, *obiteljski jezik*,

predački jezik, primarni jezik, prvi jezik, sekundarni jezik, srodni jezik, treći jezik, useljenički jezik i većinski jezik. Sve vrste jezika koji su definirani prikazane su u 2. tablici.

2. tablica: Vrste jezika u području ovladavanja inim jezikom¹⁹⁶

naziv	definicija
ciljni jezik ¹⁹⁷	jezik kojim pojedinac nastoji ovladati
drugi jezik	jezik koji pojedinac spontano usvaja u sredini u kojoj je on većini stanovništva službeni jezik ili prvi jezik
glavni jezik	jezik koji pojedincu služi kao najčešće sredstvo sporazumijevanja
govor usmjeren djetetu ¹⁹⁸	sporiji, jednostavniji i izražajni govori upućeni djetetu kako bi poruka bila što razumljivija
ini jezik	svaki jezik koji se razlikuje od pojedinčeva izvornoga jezika
jači jezik	jezik kojim tko bolje vlada
manjinski jezik	jezik veće skupine koji se tradicionalno govori na području na kojemu danas prevladava drugi jezik ¹⁹⁹
nadređeni jezik	jezik koji je bolje usvojen, koji ne treba svjesno nadgledati i na koji se govornik prebacuje kad zapne u inome jeziku
nasljedni jezik	jezik koji je tko usvajao u svojem domu ili jezičnoj zajednici kao materinski ili jedan od materinskih, ali mu je izloženost nadmoćnijemu jeziku okoline promijenila jezični razvoj, pa je nazadovao, okamenio svoje znanje ili nije usvojio sva jezična obilježja svojega jezika
obiteljski jezik	jezik koji se govori u obiteljskome okružju i u ograničenome broju komunikacijskih situacija
predački jezik	strani jezik s kojim je učenik toga jezika povezan podrijetlom, ali ga nije učio u obitelji
primarni jezik	jezik koji je pojedincu glavno i najlakše sredstvo komunikacije
prvi jezik	jezik kojemu je pojedinac izložen od rođenja
sekundarni jezik	jezik kojim se dvojezični govornik slabije i rjeđe služi
srodni jezik	strani jezik koji je do određene mjere prirodno razumljiv bez posebnoga učenja
strani jezik	jezik koji se svjesno uči izvan okoline u kojoj njime vladaju njegovi izvorni govornici

¹⁹⁶ Definicije su crpljene iz Jelaska 2007., Jelaska 2016., Medved Krajnović 2010.

¹⁹⁷ Naziv *ciljni jezik* pojavljuje se u knjižničarstvu, leksikografiji i traduktologiji, no isto je tako važan naziv i u ovome području.

¹⁹⁸ Ovaj je naziv naveden među jezicima jer se u literaturi često upotrebljava i naziv *maminski jezik* (npr. Jelaska 2005: 81) te se ta dva naziva najčešće odnose na isto. Budući da je riječ o jeziku, tj. govoru kojim se u obraćanju djetetu ne mora nužno koristiti majka, kao preporučeni naziv odabran je *govor usmjeren djetetu*.

¹⁹⁹ Kao napomena uz manjinski jezik navedeno je da je manjinski jezik, primjerice, hrvatski jezik u Gradišću, Moliseu ili Karaševu.

treći jezik	jezik kojim je govornik ovladao ili ovladava nakon što je već ovladao dvama jezicima
useljenički jezik	jezik veće skupine ljudi koja se u novije doba uselila na neko područje
većinski jezik	jezik kojim na nekome području govori većina stanovništva

Kao posebna vrsta jezika uveden je i *međujezik*, odnosno „jezik koji se sustavno razvija govornikovim napredovanjem u ovladavanju inim jezikom” (Medved Krajnović 2010.).²⁰⁰ *Govornik* je pritom definiran kao ‘osoba koja prima i proizvodi neki jezik bez obzira na to u kakvu odnosu bila prema tome jeziku’ te se razlikuje *izvorni govornik* (govornik nekoga jezika kojemu je taj jezik materinski i glavni) i *neizvorni govornik* (govornik kojega jezika kojemu taj jezik nije materinski i glavni) te *jednojezični govornik* (govornik koji je usvojio samo jedan jezik).²⁰¹ Osim govornika uveden je i naziv *učenik* (osoba koja u didaktički oblikovanoj okolini ili samostalno uči jezik i namjerno nastoji njime ovladati) te *homogena skupina učenika* i *heterogena skupina učenika* (skupina učenika ujednačena po uzrastu, spolu, prvome jeziku, dobi, obrazovanju i dr. odnosno skupina učenika različita po uzrastu, spolu, prvome jeziku, dobi, obrazovanju i dr.). Uz te nazive, koji se odnose na osobu koja se jezikom služi ili ga uči, uvedeni su i nazivi *temeljni korisnik* (vidi 2. sliku), *samostalni korisnik* i *iskusni korisnik* (ZEROJ 2005.), koji se odnose na razinu ovladanosti jezikom prema zajedničkoj ljestvici referentnih razina. Temeljni korisnik korisnik je jezika na razinama A1 i A2, samostalni na razinama B1 i B2, a iskusni na razinama C1 i C2. Iako se u literaturi naziv *korisnik jezika* (od engl. *language user*) ne preporučuje jer se „najprije jezik odvaja od njegovih govornika, a jezika nema bez ljudi. Potom se ljude koji ga primaju i proizvode stavlja u korisnički odnos prema jeziku kao nečemu što je izvan njih, nečemu što je uvijek drugo, udaljeno.” (Jelaska 2016: 88) te se daje prednost nazivu *govornik*, a naziv *korisnik* upotrebljava se kao glava drugih naziva jer se uobičajio u struci još od izdavanja *Zajedničkoga europskog referentnog okvira za jezike* 2005. godine i jezični ga stručnjaci često rabe. Stoga nema potrebe da ga se, unatoč činjenici da postoji bolji naziv, izbjegava.

²⁰⁰ Naziv *međujezik* (engl. *interlanguage*) uveo je američki lingvist Larry Selinker 1972. godine (Selinker 1972.) te se taj podatak, kao i svi podaci o autoru koji je prvi uveo koji naziv, nalazi u bazi.

²⁰¹ Prema pravilima projekta uz svaki je naziv uveden i mocijski parnjak (ovdje *govornica*, *izvorna govornica*, *neizvorna govornica*, *jednojezična govornica*) te je uz svaki naziv napisana napomena da se „Naziv x u općemu značenju te u množini može se odnositi i na mušku i na žensku osobu. Uz ime ženske osobe navodi se naziv y.”

temeljni korisnik

status naziva: naziv

definicija: korisnik jezika na razinama A1 i A2 prema globalnoj ljestvici zajedničkih referentnih razina

vrelo definicije: ZEROJ (2005.)

stranica: 24

projekt: jezikoslovlje

potpodručje: glotodidaktika

dopušteni naziv: korisnik na početnoj razini

istovrijednica - engleski: basic user

istovrijednica - njemački: elementare Sprachverwendung

istovrijednica - francuski: utilisateur élémentaire

istovrijednica - ruski: пользователь элементарного владения

jezična odrednica: višerječni naziv

kontekst: Treba napomenuti da je jezični razvoj na razini samostalnoga korisnika (tradicionalno nazivanoj srednjoj razini, u Zeroju B) vrlo složen i u pojedinim jezičnim djelatnostima i u njihovu međuodnosu. On je znatno složeniji nego razvoj na razini temeljnoga korisnika (tradicionalno nazivanoj početnoj, u Zeroju A) ili na razini iskusnoga korisnika (tradicionalno nazivanoj naprednoj, u Zeroju C).

vrelo konteksta: Jelaska i dr. (2015.)

stranica: 10

napomena: Naziv *temeljni korisnik* u općemu značenju te u množini može se odnositi i na mušku i na žensku osobu. Uz ime ženske osobe navodi se naziv *temeljna korisnica*.

2. slika: Obrada naziva *temeljni korisnik* u *Jeni*

Zajednički europski referentni okvir za jezike (ZEROJ, od engl. *Common European Framework of Reference for Languages, CEFRL, CERF* ili *CEF*) skup je smjernica kojima se nastoji objektivno opisati ostvarenja učenika različitih stranih jezika diljem Europe (Bergovec 2007b). Objavljen je 2001. godine, a u Hrvatskoj preveden 2005. u izdanju Školske knjige (ZEROJ 2005.). U tome je okviru definirano šest zajedničkih referentnih razina – prema općoj ljestvici to su razine A1 i A2 (razine temeljnoga korisnika), B1 i B2 (razine samostalnoga korisnika) te razine C1 i C2 (razine iskusnoga korisnika). Razine A2, B1 i B2 imaju i više podrazine A2+, B1+, B2+, koje se katkad u literaturi preciznosti radi nazivaju A2.2, B1.2 i B2.2. Razine je bilo potrebno uspostaviti da se u stupnjevanju jezične kompetencije ne bi primjenjivale (samo) intuitivne metode nego (i) kvalitativne i kvantitativne (ZEROJ 2005: 22). U ZEROJ-u se uglavnom upotrebljava naziv *stupanj*, no *Jena* kao preporučeni naziv navodi *razina*, a ne *stupanj*, jer leksem *stupanj* u značenju ‘jedinica različitih mjernih skala’ pripada razgovornomu leksiku, a naziv *podjeljak* nije zaživio (iako se uz naziv *stupanj* pojavljuje i u ZEROJ-u). Usto je riječ *stupanj* opterećena i većim brojem značenja, od kojih je značenje ‘jedinica temperature’ vrlo često. No naziv *stupanj* dopušteni je naziv, a njegova uporaba raširena.

Razine su prikazane u 3. tablici.

3. tablica: Prikaz obrađenih razina prema ZEROJ-u

naziv	definicija	dopušteni naziv	napomena
razina A1	pripremna razina proizvodnoga korištenja jezikom	niži početni stupanj	Razina A1 smatra se najnižom razinom proizvodnoga korištenja jezikom, tj. točkom na kojoj učenik može voditi jednostavan razgovor, odgovarati na jednostavna pitanja o sebi (o tome gdje živi, o ljudima koje poznaje i stvarima koje ima) te postavljati takva pitanja. Može i razmjenjivati jednostavne izjave o svojim neposrednim potrebama i o vrlo poznatim temama umjesto da se zadovoljava ponavljanjem vrlo ograničenih, uvježbanih, leksički organiziranih i situacijom određenih fraza.
razina A2	temeljna razina proizvodnoga korištenja jezikom	viši početni stupanj; razina A2.1	Razina A2 razina je na kojoj se učenik može koristiti svakodnevnim oblicima pristojnoga pozdravljanja i obraćanja, dočekivanja ljudi, pitati ih kako su i reagirati na novosti. Može uspješno razmjenjivati kratke rečenice, postavljati pitanja o tome što tko radi na poslu i u slobodno vrijeme te na takva pitanja može odgovarati. Može pozivati i odgovarati na pozive, raspravljati s drugima o tome što raditi ili kamo ići te dogovoriti sastanak, ponuditi nešto i prihvatiti ponudu.
razina A2+	jaka temeljna razina korištenja jezikom na kojoj se primjećuje aktivnije sudjelovanje u razgovoru nego na razini A2	viši početni stupanj; razina A2.2	
razina B1	prijelazna razina proizvodnoga korištenja jezikom	niži srednji stupanj; razina B1.1	Razina B1 najprepoznatljivija je po tome što učenik može voditi razgovor i odgovoriti na ono što se spominje u kontekstu te po tome što se može suočiti sa svakodnevnim problemima.
razina B1+	prijelazna razina proizvodnoga korištenja jezikom koja se od razine B1 razlikuje po tome što učenik upotrebljava određenu količinu opisnika koji su usmjereni na	viši srednji stupanj; razina B1.2	

	razmjenu količine informacija		
razina B2	samostalna razina proizvodnoga korištenja jezikom na kojoj je naglasak na učinkovitoj argumentaciji	niži napredni stupanj, razina B2.1	Razinu B2 karakterizira i učenikova mogućnost mnogo boljega nastupanja u društvenim kontaktima (u odnosu na niže razine), kao i novi stupanj jezične osviještenosti – može ispraviti svoja odstupanja ako su uzrok nesporazuma.
razina B2+	jaka samostalna razina proizvodnoga korištenja jezikom na kojoj se primjećuje učenikova mogućnost upravljanja razgovorom i pregovaranja	niži napredni stupanj; razina B2.2	Razina B2+ razina je na kojoj je naglasak na argumentaciji, uspješnome društvenom diskursu i jezičnoj osviještenosti kao i na B2, ali se naglasak na argumentaciji i društvenomu diskursu može protumačiti i kao novi naglasak na vještinama vođenja diskursa koje su vidljive u upravljanju razgovorom i u pregovaranju.
razina C1	napredna razina proizvodnoga korištenja jezikom koju karakterizira dobro vladanje širokim rasponom jezika, što omogućava tečnu i neusiljenu komunikaciju	viši napredni stupanj	
razina C2	vrсна razina proizvodnoga korištenja jezikom kojom se određuje razina točnosti, primjerenosti i lakoće koja karakterizira govor vrlo uspješnih učenika, no bez namjere da odražava kompetenciju		

	izvornoga govornika		

Osim navedenoga obrađeni su nazivi koji se odnose na govornika ili učenika i njegovo ovladavanje jezikom, npr. *strah od jezika* (strah koji govornik osjeća u situaciji u kojoj bi se trebao koristiti inim jezikom u kojemu nije kompetentan), *automatizacija* (automatizirana uporaba određene jezične strukture), *fosilizacija* (proces ili stanje u kojemu pojedinac svjesno ili nesvjesno prestane napredovati u ciljnome jeziku), *motivacija* (potaknutost na učenje kojega jezika; s podređenim pojmovima: društvena motivacija; estetska motivacija; intelektualna motivacija; komunikacijska motivacija; kulturna motivacija; naraštajna i cjelosna motivacija; obrazovna motivacija; primijenjena motivacija; stručna motivacija; školska motivacija; uklopna motivacija; uporabna motivacija, usp. Jelaska 2005: 111–115). Nazivi *bočni prijenos* (utjecaj jednoga inog jezika koji pojedinac upotrebljava na drugi), *dvosmjerni prijenos* (međusobni utjecaj dvaju jezika koje pojedinac upotrebljava), *pozitivni prijenos* (prijenos intuitivnih i osviještenih znanja prvoga jezika u ciljni koja olakšavaju ovladavanje ciljnim jezikom) i *negativni prijenos* (prijenos intuitivnih i osviještenih znanja prvoga jezika u ciljni koja otežavaju ovladavanje ciljnim jezikom) nazivi su koji se odnose na međusobni utjecaj jezika koje pojedinac zna. U bazu su uneseni i nazivi koji se odnose na poučavatelja ili poučavanje, npr. *gramatičko-semantički pristup* (pristup u poučavanju inoga jezika po kojemu su gramatika i značenje neprestano povezani) ili *vrednovanje* (ocjenjivanje govornikovih jezičnih sposobnosti). Nepreporučeni naziv *greška* ili *pogreška*, koji se odnosi na svaku vrstu netočna, negramatična ili nepravilna ostvaraja navodi se uz nazive *propust* (poteškoća u izvedbi u inome jeziku, vidi 3. sliku) i *odstupanje* (otklon od norme jezika koji se uči).

propust

status naziva: naziv

definicija: poteškoća u izvedbi u inome jeziku

projekt: jezikoslovlje

potpodručje: glotodidaktika

nepreporučeni naziv: pogreška; greška

istovrijednica - engleski: mistake

istovrijednica - njemački: leichter Fehler

istovrijednica - francuski: erreur

istovrijednica - ruski: оплошность

jezična odrednica: imenica

broj: jednina

rod: muški

kontekst: Za razliku od odstupanja (engl. *errors*), u ovladavanju drugim jezikom događaju se i pogriješke (engl. *mistakes*) – poteškoće u izvedbi, koje su češće kad je govornik umoran, bolestan, pod pritiskom itd. Možda bi drugu kategoriju bilo bolje nazvati propustima da se izbjegnu negativne konotacije koje ima riječ pogriješka, da se pokaže kako su posljedica trenutačnih prilika – govornik bi ih znao izbjeći u drugim prigodama ili uz nadgledanje, te da ih se razlikuje od staroga poimanja pogriješke koja je obuhvaćala i odstupanja i propuste. Tako je npr. u početnome učenju hrvatskoga kao drugoga jezika pisanje *ć* umjesto *č* odstupanje (svojtstveno i izvornim govornicima dijalekata s po jednim slivenim nepčanicom koji nisu ovladali standardnim idiomom), dok je povremeno izostavljanje dijakričkih znakova na hrvatskim nepčanicima *č*, *ž*, *š*, (npr. *Zasto miš trč*, *trč!*) običan propust.

vrelo konteksta: Jelaska i dr. (2005.)

stranica: 100–101

napomena: Propusti u inome jeziku česti su kad je govornik umoran, bolestan, pod pritiskom itd.

3. slika: Obrada naziva *propust* u *Jeni*

Obradeni su i nazivi za kompetencije – leksičku, gramatičku, semantičku, fonološku, komunikacijsku, ortografsku (pravopisnu), ortoepsku (pravogovornu), sociolingvističku, pragmatičnu i međukulturnu – kojima se raščlanjuje opća jezična kompetencija kako bi bilo moguće olakšano definiranje ciljeva i opisivanje najrazličitijih postignuća u skladu s različitim potrebama, značajkama i mogućnostima učenika.

U obradi nazivlja u području ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom nastojalo se poštovati načelo da u nazivlju općenito treba izbjegavati istoznačnice, pa ako naziva ima više, preporučuje se jedan od njih, onaj koji se temeljem terminoloških načela smatra boljim rješenjem. Na primjer, od dvaju postojećih temeljnih naziva *hrvatski kao ini jezik* i *inojezični hrvatski* prednost je dana nazivu *hrvatski kao ini jezik* jer naziv *inojezični hrvatski*, koji se već ponešto uobičajio u kroatističkoj glotodidaktici, zapravo znači *inojezični hrvatski jezik*, što je pleonazam.

Također, u obradi nazivlja nastojalo se poštovati načelo sustavnosti, pa su nazivi obrađivani na isti način.

Obradeno je, dakle, 110 temeljnih naziva koji pripadaju području ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom. Razumije se, nije bilo moguće opisom obuhvatiti sve nazive iz toga područja, pa

se rad ograničio na one najvažnije. Budući da je ovladavanje hrvatskim kao inim jezikom područje koje se još uvijek intenzivno razvija, može se pretpostaviti da će u bliskoj budućnosti pojmova biti još puno više, a tako i njihovih naziva. Time će se stvoriti potreba za dopunjavanjem dosad obrađenoga nazivlja ovoga područja.

4. Zaključak

Autorice ovoga poglavlja obradile su 110 naziva u području ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom. Da bi ti nazivi bili obrađeni, ekscerpirana je građa iz knjiga i radova koji tematiziraju hrvatski kao ini jezik. Obradeni su nazivi koji se odnose na samo područje, zatim na vrste jezika u području ovladavanja inim jezikom, na razine poznavanja inoga jezika prema ZEROJ-u te nazivi koji se odnose na govornika ili učenika i njegovo ovladavanje jezikom. Iako je područje uže i njime se bavi manji broj stručnjaka nego nekim drugim područjima (na primjer psiholingvistikom ili glotodidaktikom), a uz to se znatnije razvija tek dva desetljeća, može se zaključiti da je nazivlje razvijeno i dosta usustavljeno. Za neke pojmove u uporabi je više naziva, pa je bilo nužno odrediti koji je naziv preporučen i zašto se tomu nazivu daje prednost. Daljnjim razvijanjem područja bit će potrebno obraditi nazive koji će tek nastati.

Literatura

Ban, Lidija; Matovac, Darko. 2012. Jedan na jedan – individualno poučavanje hrvatskoga kao stranoga jezika. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 7/2. 237–253.

Banković-Mandić, Ivančica. 2012. Koje naglaske strancima – klasične ili prihvaćene?. *Croaticum: Savjetovanje za lektore hrvatskoga kao inoga jezika, 1. zbornik radova*. Ur. Čilaš Mikulić, Marica; Juričić, Antonio-Toni; Udier, Sanda Lucija. FF press. Zagreb. 27–35.

Benjak, Mirjana; Požgaj Hadži, Vesna. 2005. Sadržaji kulture i civilizacije u sklopu učenja hrvatskoga kao stranog – instrumenti prevladavanja predrasuda i stereotipa. *Bez predrasuda i stereotipa*. Ur. Benjak, Mirjana; Požgaj Hadži, Vesna. Izdavački centar Rijeka. Rijeka. 118–162.

Bergovec, Marina. 2007a. Leksički pristup u nastavi stranih jezika s posebnim osvrtom na hrvatski. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 2/1. 53–66.

Bergovec, Marina. 2007b. Zajednički europski referentni okvir za jezike – prednosti i ograničenja. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 2/2. 330–335.

Cvikić, Lidija. 2012. Nejezični čimbenici ovladavanja inim jezikom. *Inojezični učenik u okruženju hrvatskoga jezika: Okviri za uključivanje inojezičnih učenika u odgoj i obrazovanje na hrvatskome jeziku*. Ur. Češi, Marijana; Cvikić, Lidija; Milović, Sanja. Agencija za odgoj i obrazovanje. Zagreb. 35–42.

Cvikić, Lidija; Bošnjak, Marija. 2004. Pogled u obilježja i probleme učenja riječi u hrvatskome kao nematerinskome jeziku. *Suvremena kretanja u nastavi jezika*. Ur. Stolac, Diana; Ivanetić, Nada; Pritchard, Boris. Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku. Zagreb – Rijeka. 111–120.

Cvikić, Lidija; Jelaska, Zrinka. 2003. Poučavanje imeničke sklonidbe u nastavi hrvatskoga kao stranoga jezika. *Psiholingvistika i kognitivna znanost u hrvatskoj primijenjenoj lingvistici*. Ur. Stolac, Diana; Ivanetić, Nada; Pritchard, Boris. Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku – Graftrade. Zagreb – Rijeka. 167–179.

Cvikić, Lidija; Jelaska, Zrinka. 2007. Morfološka raslojenost imenica u svjetlu inojezičnoga hrvatskoga. *Riječ* 13. 66–78.

Čilaš Mikulić, Marica. 2012. *Glagolski vid u hrvatskome kao drugome i stranome jeziku*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. 182 str.

Čilaš Mikulić, Marica; Udier, Sanda Lucija. 2011. Space, spaciality and spatial relations in Croatian as foreign and second language. *Space and Time in Language*. Ur. Brdar, Mario i dr. Peter Lang. Frankfurt am Main.

Češi, Marijana; Cvikić, Lidija; Milović, Sanja (ur.). 2012. *Inojezični učenik u okruženju hrvatskoga jezika: Okviri za uključivanje inojezičnih učenika u odgoj i obrazovanje na hrvatskome jeziku*. Agencija za odgoj i obrazovanje. Zagreb.

Đurđević, Ranka; Podboj, Martina. 2016. Izbjeglice kao posebna kategorija učenika inog jezika. *Strani jezici* 45/3–4. 245–261.

Grgić, Ana; Udier, Sanda Lucija. 2012. Pravopisna kompetencija u hrvatskome kao inome. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 7/2. 204–220.

Gulešić Machata, Milvia. 2012. *Rod u inojezičnom hrvatskom: lingvistički i psiholingvistički pristup*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. 252 str.

- Gulešić Machata, Milvia; Udier, Sanda Lucija. 2019a. Poučavanje gramatičkih kategorija i njihovih oblika u ovladavanju hrvatskim kao inim jezikom. *Strani jezici* 38/1–2. 7–23.
- Gulešić Machata, Milvia; Udier, Sanda Lucija. 2019b. Akademska kultura i hrvatski kao ini jezik. *Croaticum: Savjetovanje za lektore hrvatskoga kao inoga jezika, 4. zbornik radova*. Ur. Banković-Mandić, Ivančica; Čilaš Mikulić, Marica; Matovac, Darko. FF press. Zagreb. 53–72.
- Jelaska, Zrinka i dr. 2005. *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
- Jelaska, Zrinka. 2007. Ovladavanje jezikom: izvornojezična i inojezična istraživanja. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 2/1. 86–100.
- Jelaska, Zrinka. 2012. Ovladavanje materinskim i inim jezikom. *Inojezični učenik u okruženju hrvatskoga jezika: Okviri za uključivanje inojezičnih učenika u odgoj i obrazovanje na hrvatskome jeziku*. Ur. Češi, Marijana; Cvikić, Lidija; Milović, Sanja. Agencija za odgoj i obrazovanje. Zagreb. 19–33.
- Jelaska, Zrinka. 2016. Ini hrvatski jezik i identitet – od stranoga do nasljednoga govornika. *Drugi: alteritet, identitet, kontakt u hrvatskome jeziku, književnosti i kulturi (zbornik radova 44. seminara Zagrebačke slavističke škole)*. Ur. Pišković, Tatjana; Vuković, Tvrtko. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
- Korajac, Aida. 2020. *Dubinska obrada povratnih glagola u ovladavanju hrvatskim kao inim jezikom*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
- Kuvač Kraljević, Jelena. 2017. *Otključavanje jezika*. Hrvatsko interdisciplinarno društvo. Zagreb.
- Lovrečić, Ivana. 2018. *Fonološka i fonetska odstupanja u hrvatskome kao inome jeziku poljskih govornika*. Diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. 87 str.
- Macan, Željka; Kolaković, Zrinka. 2008. Prijenosna odstupanja govornika njemačkog jezika u ovladavanju hrvatskim jezikom. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 3/1. 34–52.
- Medved Krajnović, Marta. 2009. SLA i OVIJ: što se krije iza skraćenice?. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 4/1. 95–109.

- Medved Krajnović, Marta. 2010. *Od jednojezičnosti do višejezičnosti: Uvod u istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom*. Leykam international. Zagreb.
- Mihaljević Djigunović, Jelena. 2013. Interdisciplinarna istraživanja u području obrazovanja na primjeru glotodidaktike. *Sociologija i prostor* 51/3. 471–491. doi.org/10.5673/sip.51.3.2.
- Mihaljević, Milica. 2009. Vrjednovanje terminoloških radova. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 4/1. 110–119.
- Novak, Jasna. 2002. Neke morfološke pogreške „stranaca” kod učenja hrvatskoga kao drugoga ili stranoga jezika. *Jezik u društvenoj interakciji*. Ur. Stolac, Diana; Ivanetić, Nada; Pritchard, Boris. Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku. Zagreb – Rijeka. 373–400.
- Novak Milić, Jasna. 2005. Uporaba osobnih zamjenica *ti* i *Vi* u nastavi stranoga jezika. *Jezik u društvenoj interakciji*. Ur. Stolac, Diana; Ivanetić, Nada; Pritchard, Boris. Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku. Zagreb – Rijeka. 361–375.
- Novak Milić, Jasna. 2006. Međukulturna kompetencija u nastavi stranoga i drugoga jezika. *Strani jezici* 35/3. 269–276.
- Novak Milić, Jasna; Gulešić Machata, Milvia. 2006. Međukulturna kompetencija u nastavi hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 1/1. 69–82.
- Ordulj, Antonia. 2018. *Kolokacije u hrvatskom kao inom jeziku: uvid u receptivno i produktivno znanje imenskih kolokacija u hrvatskom kao inom jeziku*. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
- Pasini, Dinka. 2009–2010. Kultura u nastavi hrvatskoga kao stranog jezika. *Croatian studies review* 6. 189–200.
- Selinker, Larry. 1972. Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics* 10. 209–231. doi.org/10.1515/iral.1972.10.1-4.209.
- Truck-Biljan, Ninočka. 2016. *Mali rječnik i pojmovnik iz područja ovladavanja inim jezikom*. Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Osijek.
- Udier, Sanda Lucija. 2009. Pristup obradi leksičkih jedinica u nastavi hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 4/1. 77–94.

Udier, Sanda Lucija. 2015. Glotodidaktički pogled na hrvatski pravopis. *Strani jezici* 44/2. 110–128.

Udier, Sanda Lucija. 2016. Filološki pristup poučavanju hrvatskoga kao inoga jezika. *Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu* 40. 139–152.

Udier, Sanda Lucija; Gulešić Machata, Milvia. 2011a. Kakvom jeziku poučavati neizvorne govornike? Viši i niži varijetet u poučavanju hrvatskoga kao inog jezika. *Nova Croatica: časopis za hrvatsku književnost i kulturu* 5. 329–349.

Udier, Sanda Lucija; Gulešić Machata, Milvia. 2011b. Registri i hrvatski kao ini jezik. *Výuka jihoslovanských jazyků v dnešní Evropě*. Ur. Krejčí, Pavel; Krejčová, Elena; Przybylski, Michal. Porta Balcanica. Brno. 64–71.

Udier, Sanda Lucija; Gulešić Machata, Milvia. 2019. Što i kako poučavamo kad poučavamo kulturu. *Komparativnoslavističke lingvokulturalne teme*. Ur. Pintarić, Neda; Čagalj, Ivana; Vidović Bolt, Ivana. Srednja Europa. Zagreb. 377–383.

Udier, Sanda Lucija; Gulešić Machata, Milvia; Čilaš Mikulić, Marica. 2006. Gramatičko-semantički pristup obradi padeža. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 1/1. 36–49.

Udier, Sanda Lucija; Matovac, Darko. 2017. In which order should verbal prefixation in Croatian as L2 be taught?. *Vestnik za tuje jezike / Journal for Foreign Languages* 9/1. 173–189.

ZEROJ = *Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*. 2005. Školska knjiga. Zagreb.